

Жарини на снігу

Василь Чухліб

Васильок прокинувся, повів по хаті оченятами, подумав, що пора й уставати. Та вилазити з нагрітого кубельця не дуже хочеться. Бо у хаті холодно, по кутках іній сріблиться, а шибки так замуровані морозом, що ледь світло пробивається.

— Годі, годі вилежуватися, — подає голос мама, яка, обкутавшись великою чорною хусткою, колотить щось у щербатій макітрі. Мама в нього зовсім молода, та як напинає ту хустку, стає схожою на бабусю. — Ну, що розглядаєш так мене, наче давно бачив? — усміхається вона самими очима. — Дідусь Федір ось тобі валянки заніс підшиті. То збігаєш до тітки Марії та попросиш жару. Розпалимо піч і хоч пісної лемішки зваримо.

Мамі Васильок відмовити не може. Бо й татко, як ішов на війну, сказав: "Ну, Васильок, тепер ти матері перший помічник, бо дідусь уже старий, німецький, а ти саме в пору козак!.."

Не Васько, не Василько, а Васильок — так завжди називав його тато, а ще іноді — козаком.

Васильок прискіпливо обдивляється старі татові валянки й цвіте задоволено: справжньою шиною з німецької вантажівки дідусь підшив! Тепер скільки хочеш ковзайся — не продірявляться!

Поринає в татові валянки і, накинувши прямо на сорочину мамину ватянку, вилітає надвір.

А снігу за ніч намело! Кілки від тинів ледь видніються із заметів. Васильок, підібравши поли ватянки, брьохкається до тітчиної хати через город — так ближче, хоч торувати стежку по молодому снігу нелегко.

— Ой, людоньки, а це що за сніговик! — сплескує в долоні тітка Марія, коли Васильок стає на порозі.

— Мама просила, щоб жару вкинули, — ледве переводить хлопець подих і простягає тітці череп'яну покришку.

— О, тепер упізнала! — тітка відсуває заслінку, бере кочергу, щоб вигребти з печі жару.

Васильок тим часом показує на пальцях різні чортики Михайликові, що, звисивши закушману голову з печі, так і давиться від сміху. Тітка Марія ніби не помічає того, вкладає Василькові в одну руку теплу картоплину, а в другу — покришку з жаром.

— Хутенько йди, аби вогонь не загас. А з Михайликом за день ще встигнете нагарцюватися.

Прикриваючи полою ватянки жарини, Васильок намагається ступати у свої ж глибокі сліди. Поквапливо ковтає припахлу димком картоплину, і стає йому тепло, затишно. І сніг уже перестав, небо вияснюється. "Можна буде й на ковзанку збігати", — думає Васильок. І тут дає сторчака, покришка й жарини летять урізнобіч. Мабуть, причаїлася під снігом торішня гарбузова бадилина, ось тобі й маєш!

Вихоплює Васильок із снігу жарини, а вони тільки шиплять, жодна не жевріє. Ось і приніс мамі жару!

Васильок шморгає носом, топчеться на місці. Що його робити, не з голими ж руками додому йти? Вертатися до тітки Марії якось ніяково. Доведеться йти до Арсенихи.

Арсениха колотить масло у великій сулії. За німців з усього кутка тільки в неї зосталася корова, і, кажуть, тепер Арсениха з того наживається: міняє масло на базарі на придане для Ольки, вже набила скриню по віко.

Ольку хлопці іноді дражнять:

Бузькова молода,

Олька руда!

Вона не ображається, тільки жалібно кривиться. А ось мати її вибігає за ворота і як почне лементувати, хоч вуха затуляй.

...Арсениха перестає трусити сулією.

— Нема, дитино, жару. Два дні печі не топила. Якби був, хіба ж мені жалко.

Олька, що вишиває рушник проти вікна, щось хоче сказати, але Арсениха зиркає на неї і торохтить далі:

— Хіба ж натопишся кожен день? Дров разів на два лишилося, а він заляже під кожухом та й діла ні до чого не має!

З полу подає голос дядько Арсен:

— Від батька чувати що? Нічого? Ну жди, жди...

Похнюпивши голову, Васильок чвалає вулицею.

— А чом козак засмучений? Що досі не заручений? — чує він веселий дзвінкий голос.

Так уміє жартувати лише Данькова Галина. Он вона біля криниці лід обцюкує.

— Та... жару ось шукаю. У вас, бува, немає? — зблискує у Василька надія.

— Чом немає? Зажди, наберу води та й підемо до нас.

Тітка Галина несе на коромислі повні відра, і жодна краплина не вихлюпнеться, а Васильок сокиру їй несе.

У хаті Данька-тракториста чубляться два біляві хлопчики.

— Ой, горенько ви моє! І в кого ви повдавалися, такі розбишаки? Мабуть, у батька!

— Тітка Галина ставить на ослін відра і кидається розводити найжачених малюків.

— Будете слухняними, повернетеся з війни татко, на тракторі [покатає.

— Мене першого! — підстрибує один.

— Ні, мене! — не погоджується другий.

Знову суперечка. Та обох разом покатає вас татко,— зітхає Галина.

З портрета на покуті дивиться на них дядько Данило. Колись він — давно-давно те було, здається, — і Василька на тракторі катав.

Тітка Галина щедро нагрібає в покришку жару.

— Неси, Васильок, вогники, щоб було вам тепло, — примовляє вона. — Мамі скажеш, що як упораюсь, забіжу, погломимо...

У печі жваво потріскує хмиз. По хаті розходяться теплі хвилі, й шибки починають плакати. Мама наливає в полив'яну миску паруючу лемішку. Васильок дивиться у відталу шибку і думає: "Як добре, що є в кого попросити вогню!"

Над Арсенишиною хатою здіймається димок...

Джерело: Олень на тому березі. Київ, "Веселка", 1987.